

Právo na zákonného soudce

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se zabývá základním subjektivním právem na zákonného soudce. Základ práce tvoří rozbor platné právní úpravy na ústavní i podústavní úrovni (formální aspekt) a její interpretace v kontextu hodnotových východisek práva na zákonného soudce (materiální aspekt). Výzkumná otázka diplomové práce zní: „*Jsou v České republice zákonná úprava (resp. rozvrhy práce) a praxe v souladu se zásadami a podstatou ústavního práva na zákonného soudce?*“

V druhé kapitole jsou rozebrány obecné, výchozí a teoretické otázky práva na zákonného soudce, jako např. jeho povaha jakožto základního subjektivního práva, okruh nositelů tohoto práva či vztah práva na zákonného soudce k právu na řádný proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Na odpovědích těchto teoretických otázek je ilustrován účel, za nímž bylo právo na zákonného soudce do katalogu základních práv zařazeno, a rovněž i důsledky, které pro nezávislost justice i procesní práva účastníků jednotlivých řízení vyvolává. Původ práva na zákonného soudce je dovysvětlen krátkým exkurzem v kapitole třetí, jež se věnuje několika historickým obdobím, která jsou v souvislosti s nezbytností práva na zákonného soudce skloňována nejčastěji.

K bližší analýze institutu zákonného soudce je přistoupeno ve čtvrté kapitole, která eklekticky popisuje jednotlivé složky (náležitosti, požadavky) práva na zákonného soudce tak, jak je vymezuje odborná literatura, a především judikatura Ústavního soudu. Mezi ně patří podmínka příslušnosti soudu, soudního oddělení (soudce), složení rozhodujícího soudního tělesa odpovídající zákonu, zákonné požadavky na rozhodující osobu i vyloučení nikoli nestranné (podjaté) osoby z projednání a rozhodování věci.

Kapitola pátá se věnuje podrobné analýze vybraných institutů tří, v současnosti účinných, soudních řádů, tedy trestního řádu, občanského soudního řádu a soudního řádu správního, jež mají materiálně k zásadě zákonného soudce nejblíže, jakož i stručnému rozboru některých dalších řízení, zejména řízení před Ústavním soudem či některými mezinárodními soudy vč. povinnosti vnitrostátního soudu položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie.

Šestá kapitola je věnována rozvrhu práce jakožto nástroji pro přidělování soudní agendy jednotlivým soudním oddělením, jeho zákonným náležitostem, v praxi nejčastěji voleným řešením i jednotlivým slabým místům rozvrhů práce, jakož i nedostatkům právní (zákonné) úpravy.

Předposlední kapitola práce se věnuje institutu přísedících. Po teoretickém úvodu do účelu tohoto institutu následuje detailní rozbor judikatury Ústavního soudu k přidělování přísedících k jednotlivým věcem a jejich následnému přerozdělování. Tato kapitola je zakončena kritikou současného pojetí institutu přísedících pro vnitřní rozpornost požadavků na jejich přidělování a některým problematickým souvislostem laického rozhodování a čl. 36 odst. 1 Listiny.

Kapitola osmá, která představuje závěr práce, shrnuje nosné myšlenky, odpovídá na výzkumnou otázku a rekapituluje výčet případů, v nichž dochází k porušení práva na zákonného soudce.

Klíčová slova: právo na zákonného soudce, nestrannost a nezávislost, podjatost